

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR****SERKAN KILIÇ BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2016/2771
Karar Tarihi : 20/10/2020

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Burhan ÜSTÜN
Hicabi DURSUN
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Selahaddin MENTEŞ
Raportör : Tuğba TUNA IŞIK
Başvurucu : Serkan KILIÇ
Vekili : Av. Cavit ÇALIŞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, bedensel zararın tazmini talebiyle açılan davada davanın sonucuna etkili iddiaların kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 12/2/2016 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden kısmi kabul edilemezlik kararı verilmiş, başvurunun diğer iddialar yönünden kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:
8. Başvurucu, subay olarak görev yapmaktayken 15/4/2011 tarihinde lav silahı ile atış yaptığı sırada silahın patlaması sonucunda yaralanmış ve işitme kaybı yaşamıştır.

9. Başvurucu 40.000 TL maddi ve 10.000 TL manevi tazminat talebiyle 8/1/2013 tarihinde Askeri Yüksek İdare Mahkemesi İkinci Dairesinde (Daire) Millî Savunma Bakanlığına (İdare) karşı tam yargı davası açmıştır.

10. Daire tarafından başvurunun meslekte kazanma gücü kayıp oranının tespiti için Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Ana Bilim Dalından rapor alınmasına karar verilmiştir. 14/8/2014 tarihli raporda başvurunun çalışma ve meslekte kazanma gücünden kayıp oranının %4 olduğu belirtilmiştir.

11. Daire, başvurunun uğradığı maddi zararın hesaplanması için bilirkişi incelemesi yapılmasına karar vermiştir.

12. 12/1/2015 tarihli bilirkişi raporunda, başvurunun toplam maddi zararının 38.447 TL olduğu belirtilmiş; 29.702 TL toplam ödemenin düşülmesi sonucunda bakiye olan 8.745 TL'ye Kurulca öngörülen %85 bünyesel zayıflığın uygulanması sonucunda 1.312 TL maddi zarar hesaplanmıştır.

13. Daire 29/4/2015 tarihli kararıyla 1.312 TL maddi, 1.000 TL manevi tazminata hükmetmiş ve fazlaya ilişkin istemin reddine karar vermiştir. Daire ayrıca başvuru aleyhine maddi tazminat yönünden 4.511,68 TL, manevi tazminat yönünden 1.000 TL olmak üzere toplam 5.511,68 TL vekâlet ücretine hükmetmiştir. Karar gerekçesinde, bilirkişi raporu doğrultusunda ve başvurunun ağır bünyesel rahatsızlığı gözönüne alınarak uygulama yapıldığı vurgulanmıştır. Ayrıca başvurunun olay nedeniyle duyduğu acıyı azaltmak amacıyla olayın gerçekleşme şekli, tarihi, uğranılan zararın derecesi ve başvurunun ağır bünyesel rahatsızlığı da dikkate alınarak manevi tazminata hükmedildiği belirtilmiştir. Kararda, Emeklilik Hizmetleri Genel Müdürlüğü Kamu Görevlileri Emeklilik Daire Başkanlığının 24/4/2014 tarihli yazısına yer verilmiştir. Anılan yazıda; başvurunun mahkeme kararı ile görevine resen son verildiğinin, toplam hizmetinin 25 yılın altında olması nedeniyle kendisine aylık bağlanmadığının, 7 yıl 2 ay 23 gün fiili hizmetine karşılık 20.662,12 TL toptan ödeme ile 9.039,68 TL toptan ödeme ikramiyesi tahakkuk ettirildiğinin ve söz konusu bedelin emanet hesabına alınarak başvurunun hizmetinin tasfiye edildiğinin ifade edildiği belirtilmiştir.

14. Dairenin kararı üzerine taraflar karar düzeltme isteminde bulunmuştur. Başvurucu karar düzeltme dilekçesinde; Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından ödenmiş olan 29.702 TL'nin kendisinin SGK'ya ödediği primler olduğunu ve söz konusu bedelin 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Borçlar Kanunu'nun 55. maddesi gereğince maddi tazminat miktarından indirim konusu yapılamayacağını çünkü sigorta priminin ifa amacını taşıyan bir ödeme olmadığını ileri sürmüştür. Başvurucu; dava tarihinde ıslah imkânının olmaması sebebiyle dava konusu miktarın yüksek tutulduğunu, reddedilen kısım için aleyhe hükmedilen vekâlet ücretinin yüksek olduğunu belirtmiştir.

15. Karar düzeltme talepleri Dairenin 6/1/2016 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

16. Nihai karar başvurucuya 25/1/2016 tarihinde tebliğ edilmiştir.

17. Başvurucu 12/2/2016 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

18. Başvurucu 9/8/2016 tarihinde ek beyan dilekçesi vermiştir. Başvurucu, heyetlerinde yer alan ve hâkimlik teminatından faydalanmayan iki kurmay subay üyenin varlığı sebebiyle kuruluş ve yapısı itibarıyla Dairenin bağımsız ve tarafsız bir mahkeme olmadığını, kararda adı geçen bir kısım hâkimin Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) ve/veya Paralel Devlet Yapılanması (PDY) ile bağlantıları nedeniyle haklarında soruşturma açıldığını ileri sürmüştür.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

19. 6098 sayılı Kanun'un 55. maddesi şöyledir:

"Destekten yoksun kalma zararları ile bedensel zararlar, bu Kanun hükümlerine ve sorumluluk hukuku ilkelerine göre hesaplanır. Kısmen veya tamamen rücu edilemeyen sosyal güvenlik ödemeleri ile ifa amacını taşımayan ödemeler, bu tür zararların belirlenmesinde gözetilemez; zarar veya tazminattan indirilemez. Hesaplanan tazminat, miktar esas alınarak hakkaniyet düşüncesi ile artırılmaz veya azaltılmaz.

Bu Kanun hükümleri, her türlü idari eylem ve işlemler ile idarenin sorumlu olduğu diğer sebeplerin yol açtığı vücut bütünlüğünün kısmen veya tamamen yitirilmesine ya da kişinin ölümüne bağlı zararlara ilişkin istem ve davalarda da uygulanır."

B. İlgili Yargı Kararları

1. Yargıtay İçtihadı

20. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulunun (YİBGK) 6/3/1978 tarihli ve E.1978/1, K.1978/3 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Gerçekten, haksız eylem sonucu ölen kişi, yaşamı süresince çalışmış ve maaşından düzenli olarak belirli bir miktar para kesilerek sandığa yatırılmıştır. Zarar verenin bu paradan yararlanması söz konusu olamaz. O halde zarar veren, verdiği zararın tamamını açılan davada ödemelidir. Esasen 129. madde zarar verenden tazminatın tamamının alınacağı hükmünü getirmiş ve Emekli Sandığı davaya katılmış veya doğrudan doğruya dava açmış olduğu takdirde alınacak tazminatın zarara uğrayanlar ile Sandık arasında nasıl bölüşüleceğini saptamıştır. Bu itibarla tazminat ödemekle yükümlü olan kişi bu maddeye dayanarak tazminatın indirilmesini isteyemez."

21. Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 15/1/2008 tarihli ve E.2007/10817, K.2008/85 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Somut olayda; destek, vatani görevini jandarma asteğmen olarak yaparken vefat etmiş olup ölmenden önce yedek subay maaşı almaktadır. Emekli Sandığı tarafından davacıya bağlanan aylık desteğinin hayatta iken maaşından Emekli Sandığı tarafından kesilen miktarların karşılığıdır. O halde Emekli Sandığı tarafından bağlanan aylıklar 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu gereğince rücuya tabi olmayıp destekten yoksun kalma tazminatının hesabında gözetilmemesi gerekir..."

2. Danıştay İçtihadı

22. Danıştay Onuncu Dairesinin 8/10/2015 tarihli ve E.2012/4747, K.2015/4139 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Dava; polis memuru olarak görev yapan davacılar murisi Ö.D.'nin 10.08.2010 tarihinde meydana gelen olayda hayatını kaybetmesi sonucunda uğranıldığı ileri sürülen 500.000,00 TL maddi (destekten yoksun kalma tazminatı) ve 100.000,00 TL manevi olmak üzere toplam 600.000,00 TL zararın yasal faiziyle birlikte tazminine karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

...

Prim ödemek suretiyle kapsamında bulunulan sosyal güvenlik sisteminin doğal sonucu olarak ilgililere bağlanan aylıklar ve yapılan ödemeler, idarenin tazmin sorumluluğunu doğuran olay nedeniyle sağlanan yarar niteliğinde bulunmamaktadır. Bu nedenle, prim karşılığında ilgililere bağlanan aylıklar ile yapılan her türlü ödemenin, aktif ve pasif dönemde hesaplanacak maddi tazminat tutarından hiçbir şekilde yarar olarak kabul edilip indirilmemesi gerekmektedir. Bir başka ifadeyle, vazife malullüğü aylığının içinde adi malullük aylığının da bulunduğu gözetilerek aktif ve pasif dönemde adi malullük aylığının yarar olarak kabul edilip hesaplama dâhil edilmesine olanak bulunmamaktadır.

...

Esasen, aktarılan yöndeki hesaplama, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 55. maddesine de uygun bulunmaktadır. Zira, ilgililere ödedikleri prim karşılığı bağlanacak adi malullük aylıkları, 'rücu edilemeyen sosyal güvenlik ödemeleri' kapsamında yer almakta iken; 3713 sayılı Yasanın yukarıda alıntısı yapılan hükmünden de anlaşılacağı üzere, adi malullük aylığını aşan vazife maluliyetine ilişkin tutarlar, sosyal güvenlik kuruluşunca Hazineden tahsil edilmekle, 'rücu edilen sosyal güvenlik ödemeleri'ni oluşturmaktadır. Yine, nakdi tazminat ödemeleri, ilgilinin olay nedeniyle uğradığı zararı, Yasada öngörülen sınırlar çerçevesinde kısmen dahi olsa karşılamayı amaçladığından, 'ifa amacını taşıyan ödemeler' kapsamında yer almakta; buna karşılık, sosyal yardım sandıklarından yapılan ödemeler ise, 'ifa amacını taşımayan ödemeler' niteliğinde bulunmaktadır. Böylelikle, vazife malullüğü aylığının adi malullük aylığını aşan tutarı ile nakdi tazminat yarar olarak kabul edilirken, adi malullük aylığı ile sosyal yardımlar yarar hesabına dâhil edilmemektedir.

...

Buna göre, özetlenen bilirkişi raporu, yukarıda aktarılan nitelikte ve mahkeme kararına dayanak alınacak mahiyette görülmektedir. Bu itibarla, Mahkemece yeniden yaptırılacak bilirkişi incelemesinde, öncelikle, aktif ve pasif dönem zararları hesabında kullanılacak verilerin (davacının emsali polis memurunun alacağı görev ve emekli aylıklarının, vazife malullüğü ve adi malullük aylıklarının, emekli ikramiyesi ile tütün ikramiyesinin peşin sermaye değerlerinin) yeniden düzenlenecek rapor tarihi itibarıyla değerlerinin ilgili idarelerden sorulması; alınacak cevap üzerine, yukarıda 3 madde hâlinde aktarılan ilkeler çerçevesinde bilirkişi incelemesi yaptırılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Daha açık bir anlatımla, düzenlenecek yeni raporda, özellikle,

...

2. Davacıya bağlanan vazife malullüğü aylığı peşin sermaye değeri ile adi malullük aylığı peşin sermaye değeri arasındaki farkın, tütün ikramiyesi peşin sermaye değerinin (Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığından sorularak) aktif ve pasif dönem zararlarından düşülmesi,... gerekmektedir."

23. Danıştay Onuncu Dairesinin 1/2/2018 tarihli ve E.2014/4462, K.2018/306 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Prim ödemek suretiyle kapsamında bulunulan sosyal güvenlik sisteminin doğal sonucu olarak ilgililere bağlanan aylıklar ve yapılan ödemeler, idarenin tazmin sorumluluğunu doğuran olay nedeniyle sağlanan yarar niteliğinde bulunmamaktadır. Bu nedenle, prim karşılığında ilgililere bağlanan aylıklar ile yapılan her türlü ödemenin, aktif ve pasif dönemde hesaplanacak maddi tazminat tutarından hiçbir şekilde yarar olarak kabul edilip indirilmemesi gerekmektedir. Bir başka ifadeyle, vazife malullüğü aylığının içinde adi malullük aylığının da bulunduğu gözetilerek aktif ve pasif dönemde adi malullük aylığının yarar olarak kabul edilip hesaplama dahil edilmesine olanak bulunmamaktadır.

"...

V. İNCELEME VE GEREKÇE

24. Mahkemenin 20/10/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

25. Başvurucu; SGK tarafından yapılan bir ödemenin tazminat hesabında indirim nedeni olabilmesi için zarar verene rücu edilebilen veya ifa amacını taşıyan bir ödeme olması gerektiğini, kendisine yapılan ödemenin ise prim karşılığı yapılan bir ödeme olduğunu iddia etmektedir. Dairenin yorumunun bu yönüyle bariz takdir hatası içerdiğini öne süren başvurucu, bu durumun hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkesine aykırı olduğundan şikâyet etmektedir. Başvurucu ayrıca elde etme yönünde meşru beklenti içine girdiği ekonomik bir değerden yoksun bırakıldığını, bünyesel zayıflığı sebebiyle yapılan %85 oranındaki indiriminin keyfi olduğunu, konu ile ilgili uzman raporu alınmadan karar verildiğini belirtmektedir. Başvurucu; farklı yargı kolları arasındaki söz konusu içtihat farklılığından dolayı tazminat talebinin kısmen reddedilmesi nedeniyle eşitlik ilkesinin zedelendiğini, hak arama hürriyetinin, mahkemeye erişiminin ve etkili başvuru hakkının engellendiğini, mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

2. Değerlendirme

26. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

27. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirilmesi ile bağılı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı bakımından incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

28. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

29. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, esasen Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle gerek Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan gerek AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir (*Güher Ergun ve diğerleri*, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38).

30. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak gerekçeli karar hakkından açıkça söz edilmemiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 36. maddesine "*adil yargılanma*" ibaresinin eklenmesine ilişkin düzenlemenin gerekçesinde, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce güvence altına alındığı hususuna atıfta bulunularak adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim AİHM'in birçok kararında, gerekçeli karar hakkının Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında yer aldığı belirtilmiştir. Dolayısıyla gerekçeli karar hakkının Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği kabul edilmelidir (*Abdullah Topçu*, B. No: 2014/8868, 19/4/2017, § 75).

31. Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında da "*Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.*" denilerek mahkemelere kararlarını gerekçeli yazma yükümlülüğü yüklenmiştir. Anayasa'nın bütünlüğü ilkesi gereği anılan Anayasa kuralı da gerekçeli karar hakkının değerlendirilmesinde gözönünde bulundurulmalıdır (*Abdullah Topçu*, § 76).

32. Gerekçeli karar hakkı, kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamakta; tarafların muhakeme sırasında ileri sürdükleri iddialarının kurallara uygun biçimde incelenip incelenmediğini bilmeleri ve ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gerekli olmaktadır (*Sencer Başat ve diğerleri* [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

33. Mahkemelerin anılan yükümlülüğü, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı olarak yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılabilir. Ancak derece mahkemeleri, kendilerine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değillerse de (*Yasemin Ekşi*, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56) gerekçeli karardan davanın esas sorunlarının incelenmiş olduğu anlaşılmalıdır.

34. Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği davanın niteliğine ve koşullarına bağlıdır. Muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili olması, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerekir (*Sencer Başat ve diğerleri*, § 35).

35. Aksî bir tutumla mahkemenin davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında *ilgili ve yeterli bir yanıt* vermemesi veya yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddiaların cevapsız bırakılmış olması hak ihlaline neden olabilecektir (*Sencer Başat ve diğerleri*, § 39).

36. Öte yandan temyiz merciinin yargılamayı yapan mahkemenin kararını uygun bulması hâlinde bunu ya aynı gerekçeyi kullanarak ya da bir atıfla kararına yansıtması yeterlidir. Burada önemli olan husus; temyiz merciinin bir şekilde temyizde dile getirilmiş ana unsurları incelediğini, derece mahkemesinin kararını inceleyerek onadığını ya da bozduğunu göstermesidir (*Yasemin Ekşi*, § 57).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

37. Başvurucu, kararda maddî tazminat hesabında indirim konusu yapılan bedelin sigorta primleri olduğunu oysa sigorta primlerinin tazminat miktarından indirim konusu yapılamayacağını ileri sürmüştür.

38. Daire kararında yer alan Emeklilik Hizmetleri Genel Müdürlüğü Kamu Görevlileri Emeklilik Daire Başkanlığı yazısında belirtilen 20.662,12 TL toptan ödeme ile 9.039,68 TL toptan ödeme tazminatının toplamının 29.701,8 TL olduğu tespit edilmiştir. Daire, tazminat hesabında bilirkişi raporunun esas alındığını belirtmiş; anılan raporda hesaplanan toplam maddî zarardan 29.702 TL toptan ödeme miktarının düşüldüğü görülmüştür.

39. 6098 sayılı Kanun'un 55. maddesinde bedensel zarara ilişkin tazminat hesabında kısmen veya tamamen rücu edilemeyen sosyal güvenlik ödemeleri ile ifa amacını taşımayan ödemelerin zarar ve tazminattan indirilemeyeceği düzenlenmiştir. Dolayısıyla bedeni zarar gören kişiye yapılan bir ödemenin sorumlu aleyhine açılacak tazminat davasında indirim konusu yapıp yapılamayacağını tespitinde zarar görene yapılan ödemenin ifa amacı taşıyıp taşımadığı hususu belirleyici bir niteliğe sahiptir. Başvurucuya SGK tarafından ödenen 29.702 TL, başvurucunun ödediği sigorta primlerinin karşılığında yapılan bir ödemedir. Başvurucu bu ödemenin ifa amacı taşımadığını ileri sürmektedir. Nitekim Yargıtay ve Danıştayın bedensel zarara ilişkin maddî tazminat hesabı ile ilgili içtihatlarında (bkz. §§ 20-23) prim ödemek suretiyle kapsamında bulunulan sosyal güvenlik sistemi tarafından ilgililere bağlanan aylıkların ve yapılan ödemelerin maddî tazminat tutarından indirim konusu yapılamayacağı belirtilmiştir.

40. Bu durumda başvuruçunun SGK tarafından yapılan toptan ödemenin ifa amacı taşımadığı ve dolayısıyla maddi tazminatın hesaplanmasında indirim konusu yapılamayacağı yolundaki iddiası temelsiz olmayıp uyumsuzluğun sonucunu etkileyebilecek niteliktedir. Bu nedenle başvuruçunun iddiasının Daire tarafından ilgili ve yeterli bir gerekçe ile karşılanması gerekmekte iken söz konusu iddianın karşılanmadığı görülmektedir.

41. Bununla birlikte başvuruçunun maddi tazminata uygulanan %85 oranındaki bünyesel zayıflık indirimine ilişkin herhangi bir rapor alınmadığına ve dosya kapsamında buna ilişkin bir uzman raporu bulunmadığına yönelik iddialarının Daire kararında karşılanmadığı tespit edilmiştir.

42. Buna göre başvuruçunun ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren, uyumsuzluğun çözümü için esaslı olan iddiaların Daire kararında değerlendirilmediği, dava koşullarında bu taleple ilgili olarak hangi gerekçelerle ret kararı verildiğinin makul ve kabul edilebilir ölçüde ortaya konulmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sebeple yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvuruçunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

43. Açıklanan gerekçelerle başvuruçunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvuruçunun İddiaları

44. Başvuruçunun; davanın kısmen reddedilmesi sonucunda tazminat miktarına göre toplam 5.511,68 TL vekâlet ücretine hükmedildiğini oysa davayı açtığı 8/1/2013 tarihinde askerî idari yargıda henüz ıslah müessesesi bulunmadığından olası hak kayıplarının önüne geçmek için tazminat miktarının yaklaşık bir değer üzerinden belirlendiğini, aleyhe yüklenen vekâlet ücretinin hükmedilen tazminatın iki buçuk katı olduğunu, bu durumun adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

45. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuruçunun tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, § 16). Başvuruçunun iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı bakımından incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

46. Başvuruçunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmış ve ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasına karar verilmiştir. Bu kapsamda yeniden yargılama kararı ile birlikte Daire kararı ortadan kalkmış olacaktır.

47. Bu nedenle hükmedilen vekâlet ücretinin yüksek olması sebebiyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden bu aşamada inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

C. Diğer Hak İhlallerine İlişkin İddialar

1. Başvurucunun İddiaları

48. Başvurucu, takdir edilen manevi tazminat miktarının çok düşük olduğunu ve Dairenin keyfî bir şekilde karar verdiğini iddia etmiştir.

49. Başvurucu 9/8/2016 tarihinde ek beyan dilekçesinde, heyetlerinde yer alan ve hâkimlik teminatından faydalanmayan iki kurmay subay üyenin varlığı sebebiyle kuruluş ve yapısı itibarıyla Dairenin bağımsız ve tarafsız bir mahkeme olmadığını, kararda adı geçen bir kısım hâkimin FETÖ/PDY ile bağlantıları nedeniyle haklarında soruşturma açıldığını ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

50. Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasında kişilerin davalarının hakkaniyete uygun olarak görülmesini isteme hakları güvence altına alınmıştır. Hakkaniyete uygun bir yargılama için yargılama makamları, taraflarca ileri sürülen iddiaları ve gösterilen delilleri gereği gibi incelemek zorundadır (*Mehmet Çelikkıran*, B. No: 2013/9648, 20/1/2016, § 28).

51. Bu çerçevede mevcut yargılamada geçerli olan delil sunma ve inceleme yöntemlerinin adil yargılanma hakkına uygun olup olmadığını denetlemek Anayasa Mahkemesinin görevi kapsamında olmayıp Anayasa Mahkemesinin görevi, başvuru konusu yargılamanın bütünlüğü içinde adil olup olmadığını değerlendirmektir (*Muhtittin Kaya ve Muhtittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.*, B. No: 2013/1213, 4/12/2013, § 27).

52. Başvurucunun açtığı davada Dairenin olay nedeniyle duyulan acıyı azaltmak amacıyla, olayın gerçekleşme şekli, tarihi, uğranılan zararın derecesi ve ağır bünyesel rahatsızlığın dikkate alınması suretiyle manevi tazminata hükmettiği görülmüştür.

53. Dolayısıyla söz konusu şikâyete ilişkin inceleme sonucu yargılamaya bir bütün olarak bakıldığında Daire tarafından yapılan değerlendirmenin başvurucunun hakkaniyete uygun yargılanma hakkına yönelik bir ihlal oluşturmadığının açık olduğu anlaşılmıştır.

54. Başvurucunun bireysel başvuru tarihi olan 12/2/2016 tarihinden çok sonra 9/8/2016 tarihinde ek beyan dilekçesiyle yapmış olduğu şikâyetlerin 12/2/2016 tarihli başvuru formunda belirttiği şikâyetlerini destekleyecek ve geliştirecek beyan veya hukuki argümantasyon niteliğinde değil yeni bir şikâyet kapsamında olduğu tespit edildiğinden bireysel başvuru süresi içinde ileri sürülmeyen bu şikâyetlerin değerlendirilmesi uygun görülmemiştir.

55. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

56. 30/11/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvuru hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

57. Başvurucu yeniden yargılama yapılmasına, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

58. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Aligül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

59. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönüşmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

60. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı veya mahkemenin ihlali gideremediği durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir kararın kendisine ulaştığı mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (*Mehmet Doğan*, §§ 58, 59; *Aligül Alkaya ve diğerleri* (2), §§ 57-59, 66, 67).

61. İncelenen başvuruda, gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

62. Bu durumda gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere ilgili mahkemeye gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

63. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

64. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 239,50 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.239,50 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA**,

2. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın **İNCELENMESİNE YER OLMADIĞINA**,

3. Diğer ihlal iddialarının *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle **KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA**,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan gerekçeli karar hakkının **İHLAL EDİLDİĞİNE**,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere -Anayasa'nın geçici 21. maddesinin birinci fıkrasının (E) bendinin (b) alt bendi gereğince- yetkili idari yargı merciine **GÖNDERİLMESİNE** (Karar AYİM İkinci Dairesinin 29/4/2015 tarihli ve E.2013/552, K.2015/719 sayılı kararına ait dava dosyası ile ilgilidir.),

D. Başvurucunun tazminat talebinin **REDDİNE**,

E. 239,50 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.239,50 TL yargılama giderinin başvurucuya **ÖDENMESİNE**,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal **FAİZ UYGULANMASINA**,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/10/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Selahaddin MENTEŞ